

PEDAGOG NUTQINING O‘ZIGA XOSLIKLARI

ADCHTI

*Roman-german va slavyan tillari fakulteti**Fransuz tili ta’lim yo’nalishi**101-guruh talabasi***Sodiqov Javlonbek O‘tkirbek o‘g‘li***Ilmiy maslahatchi: **Kabulova U.S.***

Annotatsiya: Mazkur maqolada pedagogik nutq ta’lim jarayonida juda muhim ahamiyatga ega ekanligi, u o‘quvchilar bilan o‘qituvchilar o‘rtasidagi muloqotni ta’minlashi, o‘qituvchining nutqi o‘quvchilarning bilim olish jarayonini samarali qilishi va ularning fikrlash qobiliyatini rivojlantirishi haqida ma’lumotlar beriladi.

Kalit so‘zlar: *pedagogik nutq, motivatsiya, interaktivlik, emotsional ta’sir, munozara nutqi.*

Аннотация: В данной статье говорится, что педагогическая речь имеет большое значение в учебном процессе, она обеспечивает общение учащихся и преподавателя, речь учителя делает процесс обучения учащихся эффективным и развивает их мыслительные способности.

Ключевые слова: *педагогическая речь, мотивация, интерактивность, эмоциональное воздействие, дискуссионная речь.*

Abstract: In this article, it is said that pedagogical speech is very important in the educational process, it ensures communication between students and teachers, the teacher's speech makes the learning process of students effective and develops their thinking ability. information is provided.

Key words: *pedagogical speech, motivation, interactivity, emotional impact, discussion speech.*

Pedagogik nutq — bu ta'lim jarayonida muhim rol o'ynaydigan va o'quvchilar bilan muloqotda bo'ladigan nutq turidir. O'qituvchining nutqi nafaqat ma'lumot yetkazish, balki o'quvchilarni motivatsiya qilish, ularning fikrlarini rivojlantirish va ta'lim jarayonini samarali tashkil etish uchun xizmat qiladi. Ushbu maqolada pedagogik nutqning o'ziga xosliklari, uning ahamiyati va ta'lim jarayonidagi o'ni haqida batafsil to'xtalamiz.

Pedagogik nutqning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

A. Aniq va tushunarli bo'lishi: pedagogik nutq o'quvchilarga tushunarli bo'lishi zarur. O'qituvchi murakkab terminlardan qochishi va o'quvchilar uchun qulay bo'lgan

tilni tanlashi kerak. Bu, o'quvchilarning mavzuni yaxshiroq tushunishlariga yordam beradi¹.

B. Motivatsion xususiyat: pedagogik nutq o'quvchilarni o'qishga va o'rganishga rag'batlantirishi lozim. O'qituvchilar o'z nutqlarida motivatsion elementlarni kiritish orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirishi mumkin².

C. Interaktivlik: zamonaviy pedagogik nutq interaktiv bo'lishi kerak. O'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida muloqot, savol-javoblar va muhokamalar o'tkazilishi ta'lim jarayonini samarali qiladi³.

D. Emotsional ta'sir: pedagogik nutq o'quvchilarning emotsiyalarini qo'zg'atishi va ularni o'zlashtirish jarayonida hissiy jihatdan jalb qilishi muhimdir. O'qituvchining nutqi o'quvchilarni ruhlantirishi va ularga ilhom berishi kerak⁴.

Pedagogik nutq bir necha turga bo'linadi:

A. Tushuntirish nutqi: Bu turdagi nutq o'quvchilarga yangi ma'lumotlarni taqdim etish uchun mo'ljallangan. O'qituvchi murakkab mavzularni oddiy va tushunarli qilib bayon qilishi kerak⁵.

B. Savol-javob nutqi: O'qituvchi o'quvchilardan savollar so'rashi va ularga javob berishi orqali muloqotni rivojlantiradi. Bu usul o'quvchilarning fikrlarini ifodalash imkonini beradi⁶.

C. Munozara nutqi: o'quvchilar o'rtasida muhokama va munozara o'tkazish pedagogik nutqning muhim qismidir. Bu jarayon o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi⁷.

D. Rag'batlantiruvchi nutq: o'qituvchilarning o'quvchilarga motivatsiya beruvchi nutqlari ularning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Bu turdagi nutq o'quvchilarning o'z-o'zini baholashini yaxshilaydi⁸.

3. Pedagogik nutqning ahamiyati.

Pedagogik nutq ta'lim jarayonida juda muhim ahamiyatga ega. U o'quvchilar bilan o'qituvchilar o'rtasidagi muloqotni ta'minlaydi. O'qituvchining nutqi o'quvchilarning bilim olish jarayonini samarali qiladi va ularning fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi⁹.

¹Akhmedov A. Pedagogik nutq va uning o'ziga xosliklari. – Toshkent: Ta'lim, 2019.

² Ismoilov I. O'qituvchining nutqi: motivatsiya va ta'sir. – Samarqand: Fan, 2020.

³ Tursunova N. Interaktiv pedagogika: nazariy va amaliy jihatlari. – Buxoro: O'qituvchi, 2021.

⁴ Murodov M. Emotsional ta'sir va ta'lim jarayoni. – Andijon: O'zbekiston, 2022.

⁵ Saidov S. Tushuntirish nutqi: samaradorlik va uslublar. – Farg'ona: Oliy ta'lim, 2023.

⁶ Rahimov R. Savol-javob muloqoti: o'quvchilar bilan aloqalar. – Qarshi: Ta'lim, 2023.

⁷ Jalilov J. Munozara va ta'lim. – Nukus: O'zbekiston, 2022.

⁸ Sultonov S. Rag'batlantiruvchi nutq: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Oliy o'quv yurtlari, 2021.

⁹ Xudoyberdiyev X. Ta'lim jarayonida pedagogik nutq. – Namangan: Fan, 2020.

O'quvchilar o'zaro aloqalarini mustahkamlashga yordam beradi. O'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etishlari, bir-birlari bilan muhokama qilishlari va o'zaro tajriba almashishlari mumkin. Bu esa ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi¹⁰.

4. Pedagogik nutqni rivojlantirish usullari.

Pedagogik nutqni rivojlantirish uchun bir qancha usullar mavjud:

A. O'qituvchi tayyorgarligi: O'qituvchilar o'z nutqini rivojlantirish uchun doimiy ravishda o'z ustida ishlashlari kerak. Ular nutq madaniyatini oshirish, emotsional ifoda va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga e'tibor berishlari lozim¹¹.

B. O'quvchilarni jalb qilish: O'quvchilarni ta'lim jarayoniga jalb qilish muhimdir. O'qituvchilar o'quvchilar bilan muloqotda bo'lishi, ularning fikrlarini tinglashi va ularga savollar berishi kerak¹².

C. Innovatsion metodlar: Zamonaviy pedagogik metodlar va texnologiyalarni qo'llash o'qituvchilarning nutqini rivojlantirishda yordam beradi. Multimedia vositalari, interaktiv ta'lim platformalari va boshqa innovatsiyalar o'qituvchilarning nutqini yanada qiziqarli va samarali qiladi¹³.

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki, pedagogik nutq ta'lim jarayonining ajralmas qismidir. Uning o'ziga xosliklari, xususiyatlari va ahamiyati ta'limning sifatini belgilaydi. O'qituvchilar o'z nutqlarini rivojlantirish orqali o'quvchilar bilan samarali muloqot qilishlari, ularning bilim olish jarayonini yaxshilashlari va ta'lim jarayonini yanada qiziqarli qilishlari mumkin. Pedagogik nutqni rivojlantirish uchun o'qituvchilar doimiy ravishda o'z ustida ishlashlari va zamonaviy metodlarni qo'llashlari zarur. Bu esa o'quvchilarning ta'lim olish jarayonini yanada samarali va mazmunli qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ahmedov A. Pedagogik nutq va uning o'ziga xosliklari. – Toshkent: Ta'lim, 2019.
2. Ismoilov I. O'qituvchining nutqi: motivatsiya va ta'sir. – Samarqand: Fan, 2020.
3. Tursunova, N. Interaktiv pedagogika: nazariy va amaliy jihatlar. – Buxoro: O'qituvchi, 2021.
4. Murodov M. Emotsional ta'sir va ta'lim jarayoni. – Andijon: O'zbekiston, 2022.
5. Saidov S. Tushuntirish nutqi: samaradorlik va uslublar. – Farg'ona: Oliy ta'lim, 2023.
6. Rahimov R. Savol-javob muloqoti: o'quvchilar bilan aloqalar. – Qarshi: Ta'lim, 2023.
7. Jalilov J. Munozara va ta'lim. – Nukus: O'zbekiston, 2022.
8. Sulonov S. Rag'batlantiruvchi nutq: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Oliy o'quv yurtlari, 2021.

¹⁰ Toshpo'latov T. O'quvchilar o'rtasidagi aloqalar. – Jizzax: O'qituvchi, 2023.

¹¹ Fayzullayev F. O'qituvchilar tayyorgarligi va nutq madaniyati. – Samarqand: Ta'lim, 2021.

¹² Karimov K. O'quvchilarni ta'lim jarayoniga jalb qilish. – Buxoro: Oliy ta'lim, 2022.

¹³ Mansurov M. Innovatsion metodlar va pedagogik nutq. – Toshkent: Fan, 2023.

9. Xudoyberdiyev X. Ta'lim jarayonida pedagogik nutq. – Namangan: Fan, 2020.
10. Toshpo'latov T. O'quvchilar o'rtasidagi aloqalar. – Jizzax: O'qituvchi, 2023.
11. Fayzullayev F. O'qituvchilar tayyorgarligi va nutq madaniyati. – Samarqand: Ta'lim, 2021.
12. Karimov K. O'quvchilarni ta'lim jarayoniga jalb qilish. – Buxoro: Oliy ta'lim, 2022.
13. Mansurov M. Innovatsion metodlar va pedagogik nutq. – Toshkent: Fan, 2023.

